

Pradžia>Nagrinėjimas teisme>Civilinės bylos>Kurios šalies teismas kompetentingas?

Kurios šalies teismas kompetentingas?

Nyderlandai

1 Ar turėčiau kreiptis į bendrosios kompetencijos civilinių bylų teismą, ar į specializuotą teismą (pavyzdžiui, darbo teismą?)

Specializuotų teismų, pvz., komercinių bylų teismo arba darbo teismo, pagal Nyderlandų civilinio proceso teisę nėra. Iš esmės jurisdikciją visuose civiliniuose procesuose turi apylinkės teismas.

2 Kai byla teisinga bendrosios kompetencijos civilinių bylų teismams (t. y. tokias bylas nagrinėti kompetentingiems teismams), kaip žinoti, į kurį teismą kreiptis?

Pirmosios instancijos teismai nagrinėja visas civilines bylas, išskyrus nustatytas teisės aktuose. Civilinių bylų teismai nagrinėja bylas tarp dviejų šalių (asmenų arba juridinių subjektų). Civilinių bylų teismas neturi jurisdikcijos nagrinėti ginčus, kuriems turinčiu jurisdikciją yra paskirtas administracinis teismas. Tai galioja ginčams su administracija (valdžios institucijomis). Nyderlandų teismų sistemoje numatyti trijų rūšių teismai privatinės teisės srityje: apylinkių teismai (nyd. *rechtbanken*), apeliaciniai teismai (nyd. *gerechtshoven*) ir Nyderlandų Aukščiausiasis Teismas (nyd. *Hoge Raad Nederlanden*).

Nuo 2013 m. balandžio 1 d. Nyderlandai padalyti į dešimt teisminių apylinkių, kiekviena iš jų turi savo teismą: vienuolika teismų, turinčių jurisdikciją keturiose srityse. Be to, yra keturi apeliaciniai teismai ir vienas Nyderlandų Aukščiausiasis Teismas.

Apylinkių teismuose sukurti organizaciniai padaliniai, vadinami „skyriais“. Tai yra apylinkės poskyriai, administracinės teisės, civilinės teisės ir baudžiamosios teisės skyriai. Teismas turi vieno teisėjo ir kolegijos padalinius. Vieno teisėjo padalinį sudaro vienas teisėjas; kolegijos padalinį sudaro trys teisėjai.

Pagrindinis principas yra tas, kad apylinkės poskyrio bylas, nesudėtingas bylas ir skubias bylas nagrinėja vienas teisėjas. Daugelį šeimos bylų taip pat nagrinėja vienas teisėjas. Vieno teisėjo padalinio pavyzdys yra nepilnamečių bylų teismas, nagrinėjantis tam tikras bylas, susijusias su vaikais. Teisiškai sudėtingas bylas nagrinėja teisėjų kolegijos padalinys.

2.1 Ar bendrosios kompetencijos civilinių bylų teismai skirstomi į žemesnės ir aukštesnės instancijos teismus (pavyzdžiui, apylinkės teismai priskiriami prie žemesnės, o apygardos teismai – prie aukštesnės instancijos teismų) ir jeigu taip, kuris iš jų kompetentingas nagrinėti mano bylą?

Teismo byla paprastai pradama apylinkės teisme. Apylinkių teismai yra keturių rūšių:

civilinės teisės (piliečių tarpusavio ginčai);

administracinės teisės (piliečių ginčai su valdžios institucijomis);

baudžiamosios teisės (pažeidimai ir nusikalstamos veikos);

apylinkės poskyrio.

Apeliaciniai teismai

Bet kuris asmuo, kuris nesutinka su teismo sprendimu, gali jį apskųsti apeliacine tvarka. Apeliaciniai skundai baudžiamosiose bylose ir civilinėse bylose teikiami vienam iš keturių apeliacinių teismų. Administracinėse bylose apeliacinį skundą, priklausomai nuo dalyko, gali nagrinėti:

apeliaciniai teismai (nyd. *gerechtshoven*);

socialinės apsaugos bylų paskutinės instancijos teismas (nyd. *Centrale Raad van Beroep*);

prekybos ir pramonės bylų administracinis paskutinės instancijos teismas (nyd. *College van Beroep voor het Bedrijfsleven*);

Valstybės taryba (administracinės jurisdikcijos padalinys) (nyd. *Raad van State (afdeling bestuursrechtspraak)*).

Aukščiausiasis Teismas

Nyderlandų Aukščiausiasis Teismas yra aukščiausia Nyderlandų teisminė institucija civilinės, baudžiamosios ir mokesčių teisės srityje. Aukščiausiasis Teismas gali panaikinti sprendimus, ypač apeliacinių teismų (tai žinoma kaip kasacija). Aukščiausiasis Teismas taip pat atsakingas už teisinio vienodumo išsaugojimą ir Nyderlandų teisės raidos valdymą.

2.2 Teritorinis teisingumas (byla teisinga miesto A ar miesto B teismui?)

Nyderlanduose tai yra apylinkių teismai (nyd. *arrondissementsrechtbanken*), veikiantys pirmąja instancija. Pirmosios instancijos teismo sprendimą galima apskųsti apeliacine tvarka apeliaciniam teismui. Be to, sprendžiant, kuris iš dešimties apylinkių teismų turi jurisdikciją, svarbi santykinės jurisdikcijos sąvoka: pavyzdžiui, Amsterdamo apylinkės teismas arba Leuwardeno apylinkės teismas – geografinė teismo, nagrinėjančio bylą, jurisdikcija.

Kai nagrinėjamos tarptautinės bylos, t. y. tarpvalstybinio pobūdžio bylos, pirmiausia nustatoma, kad jurisdikciją turi Nyderlandų teismas, o tada vietos jurisdikcija nustatoma pagal Nyderlandų teisę, nebent pagal taisyklę, pagal kurią nustatoma tarptautinė jurisdikcija, taip pat nustatomas ir vietos jurisdikciją turintis teismas, kaip nustatyta Reglamento „Briuselis I“ (Tarybos reglamento (EB) Nr. 44/2001 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo) 5 straipsnio 1 arba 3 punkte.

2.2.1 Bendroji teritorinio teisingumo taisyklė

Pagrindinė taisyklė procese, kuris pradamas pirmosios instancijos teismo šaukimu, yra ta, kad jurisdikciją turi atsakovo gyvenamosios vietos teismas (Civilinio proceso kodekso 99 straipsnis (nyd. *Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering*)). Jeigu atsakovo gyvenamoji vieta Nyderlanduose nėra žinoma, jurisdikciją turi vietos, kurioje atsakovas faktiškai yra (Nyderlanduose), teismas.

Konkretūs teisminės apylinkės teismo rūmai, kuriuose nagrinėjama apylinkės poskyrio byla, gali būti nustatomi pagal 2001 m. gruodžio 10 d. Potvarkio dėl teismo posėdžių papildomų vietų (nyd. *Besluit nevenvestigings- en nevenzittingsplaatsen*) priedą (<http://www.overheid.nl/>).

Apylinkių teismų vietos jurisdikcijos taisyklės taikomos *mutatis mutandis*.

Pagrindinė taisyklė procesuose, pradamuose pareiškimu pirmosios instancijos teismui, yra ta, kad jurisdikciją turi pareiškėjo (arba vieno iš pareiškėjų, arba vienos iš ieškinyje nurodytų suinteresuotųjų šalių) gyvenamosios vietos teismas (Civilinio proceso kodekso 262 straipsnis). Jeigu pareiškėjo gyvenamoji vieta Nyderlanduose nėra žinoma, jurisdikciją turi vietos, kurioje pareiškėjas faktiškai yra (Nyderlanduose), teismas. Jeigu pareiškimas derinamas su procesu, pradamu teismo šaukimu, pastarąją bylą nagrinėjantis teismas taip pat turi jurisdikciją.

2.2.2 Bendrosios taisyklės išimtys

Tolesniuose 2.2.2.1, 2.2.2.2 ir 2.2.2.3 punktuose išdėstytose taisyklėse daugiausia minimas teismo šaukimu pradėtas procesas.

Jeigu procesas pradamas pareiškimu ir jurisdikciją atitinkamai dažniausiai turi pareiškėjo teismas, pareiškimams dėl išlaikymo pakeitimo taikomos kitokios taisyklės.

Pareiškimą dėl partnerio išlaikymo pakeitimo ieškovas turi pateikti išlaikymo skolininko gyvenamosios vietos teismui. Išlaikymo skolininkas, pageidaujantis pateikti pareiškimą dėl pakeitimo, turi kreiptis į išlaikymo kreditoriaus gyvenamosios vietos apylinkės teismą.

2.2.2.1 Kada galiu pasirinkti, į kurį teismą kreiptis: į atsakovo gyvenamosios vietos teismą (pagal bendrąją taisyklę nustatytą teismą) ar kitą teismą?

Kalbant apie procesus, pradedamus teismo šaukimu, Nyderlandų procesinėje teisėje esama tam tikrų nuostatų, kuriomis paskiriamas teismas, turintis jurisdikciją kartu su kompetentingu teismu, paskirtu pagal pagrindinę taisyklę (atsakovo gyvenamosios vietos arba faktinio buvimo vietos teismu). Tai yra alternatyvioji jurisdikcija. Ieškovas gali pasirinkti pagal pagrindinę taisyklę nustatytą teismą arba pagal alternatyvią taisyklę nustatytą teismą. Toliau ši alternatyva išreiškiama fraze „taip pat“.

Kai procesas pradedamas teismo šaukimu, aktualios šios taisyklės:

Darbo / atstovavimo bylos

Darbo / atstovavimo byloje jurisdikciją turi vietos, kurioje atliekamas darbas, teismas (Civilinio proceso kodekso 100 straipsnis).

Vartotojų bylos

Vartotojų byloje jurisdikciją turi gyvenamosios vietos teismas, arba, jo nesant, jurisdikciją taip pat turi vietos, kurioje vartotojas faktiškai yra, teismas (Civilinio proceso kodekso 101 straipsnis).

Teisė į žalos atlyginimą, deliktas arba pusiau deliktas

Su teise į žalos atlyginimą, deliktu arba pusiau deliktu susijusiose byloje jurisdikciją taip pat turi vietos, kurioje įvyko žalą sukėlęs įvykis, teismas (Civilinio proceso kodekso 102 straipsnis).

Nekilnojamasis turtas

Su nekilnojamoju turtu susijusiose byloje jurisdikciją taip pat turi vietos, kurioje yra turtas arba didžioji jo dalis, teismas (Civilinio proceso kodekso 103 straipsnis). Su būsto nuoma arba verslo patalpų nuoma susijusiose byloje išimtinę jurisdikciją turi vietos, kurioje yra nuomojamas turtas arba didžioji jo dalis, apylinkės poskyrio teismas.

Paveldėjimas

Su paveldėjimu susijusiose byloje jurisdikciją taip pat turi paskutinės mirusiojo gyvenamosios vietos teismas (Civilinio proceso kodekso 104 straipsnis).

Juridiniai subjektai

Su juridiniais subjektais susijusiose byloje (pavyzdžiui, byloje, susijusiose su juridinių subjektų likvidavimu, juridinių subjektų sprendimų negaliojimu arba galiojimu, narių arba partnerių teisėmis ir pareigomis) jurisdikciją taip pat turi gyvenamosios vietos arba juridinio subjekto arba įmonės buveinės vietos teismas.

Bankrotas, mokėjimų sustabdymas, skolos restruktūrizavimas

Bylose, susijusiose su teisiniu nuostatų dėl fizinių asmenų bankroto, mokėjimų sustabdymo ir skolos restruktūrizavimo taikymu, jurisdikciją taip pat turi teismas, su kuriuo yra siejamas prižiūrintis teisėjas, o jeigu prižiūrintis teisėjas nepaskirtas – teismas, kuris paskelbė mokėjimų sustabdymą (Civilinio proceso kodekso 106 straipsnis). Bankroto įstatyme (nyd. *Faillissementswet*) taip pat išdėstytos specialios taisyklės dėl jurisdikcijos – jos yra viršesnės už Civilinio proceso kodekse nustatytas jurisdikcijos taisykles.

Teismo pasirinkimas

Tarpusavio sutartimi šalys kartais paskiria ne tą teismą, kuris turi jurisdikciją pagal įstatymų nuostatas (Civilinio proceso kodekso 108 straipsnio 1 dalis).

Taikomos šios pasirinkimo laisvės išimtys (Civilinio proceso kodekso 108 straipsnio 2 dalis), susijusios su vartotojų bylomis, bylomis dėl nuomos ir darbo sutartimis. Tokiais atvejais teismas patikrina, ar teismo pasirinkimo sąlyga galioja (Civilinio proceso kodekso 110 straipsnis).

Ieškovo gyvenamoji vieta

Jeigu pagal minėtąsias nuostatas dėl vietos jurisdikcijos Nyderlanduose neįmanoma nustatyti jurisdikciją turinčio teismo, Civilinio proceso kodekso 109 straipsnyje numatyta, kad išimties tvarka jurisdikciją gali turėti ieškovo gyvenamosios vietos teismas. Ši padėtis gali susidaryti, jeigu darbuotojas pageidauja nusiųsti užsienio darbdaviui šaukimą į teismo posėdį Nyderlanduose, kai darbas nėra susijęs su konkrečia vieta, o atliekamas visoje šalyje. Jeigu tokiu būdu nustatyti jurisdikciją turinčio teismo taip pat neįmanoma, byla pradedama Hagos apylinkės teisme.

Kai byla susijusi su santuokos nutraukimu, pažymėtini ir šie aspektai:

Santuokos nutraukimo bylą nagrinėjančio teismo vietos jurisdikcija reglamentuojama Civilinio proceso kodekso 262 straipsnyje. Pagrindinė taisyklė yra ši: jurisdikciją turi pareiškėjo (arba vieno iš pareiškėjų, arba vienos iš pareiškime nurodytų suinteresuotųjų šalių) gyvenamosios vietos teismas, o jeigu šis asmuo žinomos gyvenamosios vietos Nyderlanduose neturi, tada jurisdikciją turi vietos, kurioje šis asmuo faktiškai yra (Nyderlanduose), teismas.

2.2.2.2 Kada turiu kreiptis ne į atsakovo gyvenamosios vietos teismą (pagal bendrąją taisyklę nustatytą teismą), o į kitą teismą?

Nyderlandų procesinėje teisėje numatytos kelios specialios taisyklės dėl vietos jurisdikcijos, kuriomis nukrypstama nuo pagrindinės taisyklės. Turi būti taikoma speciali taisyklė. Toliau aprašytais specialiais atvejais turi būti pasirinktas kitas negu atsakovo gyvenamosios vietos teismas.

Nepilnamečiai

Nepilnamečių byloje jurisdikciją turi gyvenamosios vietos teismas, arba, jeigu gyvenamosios vietos Nyderlanduose nėra, jurisdikciją turi vietos, kurioje nepilnametis faktiškai yra, teismas (Civilinio proceso kodekso 265 straipsnis).

Tai yra ne alternatyva, o speciali taisyklė, taikoma vietoje pagrindinės taisyklės. Jurisdikciją turi ne pareiškėjo gyvenamosios ar buvimo vietos teismas (pagrindinė taisyklė, taikoma, kai procesas pradedama pareiškimu), o nepilnamečio gyvenamosios vietos teismas, o jeigu nepilnametis gyvenamosios vietos Nyderlanduose neturi, jurisdikciją turi vietos, kurioje jis faktiškai yra, teismas. Jeigu ši taisyklė nepadedą nustatyti konkretaus teismo, jurisdikciją turi Hagos apylinkės teismas.

Civilinė būklė

Su civilinės būklės registru arba juose įregistruotųjų ar jau įregistruotųjų pažymėjimų papildymu, registravimu, panaikinimu ar pakeitimu susijusiose byloje jurisdikciją turi teismas, kurio jurisdikcijoje įregistruotas arba turi būti įregistruotas pažymėjimas (Civilinio proceso kodekso 263 straipsnis). Tokiose byloje, susijusiose su Hagos savivaldybės civilinės būklės registruose registruotais ar jau įregistruotais pažymėjimais, pagal Civilinio kodekso (nyd. *Burgerlijk Wetboek*) 1-ąją knygą jurisdikciją turi Hagos apylinkės teismas.

Pastatų nuoma

Su pastatų ar jų dalių nuoma susijusiose byloje jurisdikciją turi teismas, kurio jurisdikcijai priklauso nuomojamas turtas (Civilinio proceso kodekso 264 straipsnis).

Suaugusiojo globa, turto administravimas patikos pagrindais, mentorystė

Su suaugusiojo globa, turto administravimu patikos pagrindais *suaugusiųjų interesais* ir mentorystėje susijusiose byloje jurisdikciją turi asmens, su kurio globa ar turtu arba mentorystėje yra susijusi, gyvenamosios vietos teismas, arba, jeigu gyvenamosios vietos Nyderlanduose nėra, jurisdikciją turi vietos, kurioje minėtas asmuo faktiškai yra, teismas (Civilinio proceso kodekso 266 straipsnis).

Nesantys ar dingę asmenys; mirties patvirtinimas (Civilinio proceso kodekso 267 straipsnis)

Su paveldėjimu susijusiose byloje jurisdikciją turi paskutinės mirusiojo gyvenamosios vietos teismas (Civilinio proceso kodekso 268 straipsnio 1 dalis).

Su nesančiais ar dingusiais asmenimis susijusiose bylose jurisdikciją turi gyvenamosios vietos, iš kurios nesantis arba dingęs asmuo išvyko, teismas. Mirties patvirtinimo klausimais jurisdikciją turi Hagos apylinkės teismas (Civilinio proceso kodekso 269 straipsnis). Todėl Civilinio proceso kodekso 269 straipsnis veikia kaip apsauginė sąlyga.

2.2.2.3 Ar šalys gali pasirinkti teismą, kuris paprastai nebūtų kompetentingas nagrinėti bylą?

Pagal Civilinio proceso kodekso 108 straipsnį šalys gali raštu pasirinkti teismą. Teismą pasirinkti galima tik jei byla susijusi su teisiniais santykiais, dėl kurių šalys gali laisvai nuspręsti. Taigi, su viešąja tvarka susijusiais atvejais teismo pasirinkti negalima. Pavyzdžiai – tam tikros šeimos teisės bylos, bankroto, mokėjimų sustabdymo atvejai. Apylinkės poskyrio teismo bylų atveju galimybės pasirinkti teismą yra ribotos. Pavyzdžiui, teismo pasirinkti negalima, jeigu ieškinio vertė yra ne didesnė nei 25 000 EUR (neatsižvelgiant į ieškinio pobūdį).

Iš esmės teismo pasirinkimo būdu nustatytos jurisdikcijos teismas turi išimtinę jurisdikciją. Šalys gali konkrečiai susitarti, kad išimtinės jurisdikcijos nebus. Santuokos nutraukimo (santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium, registruotosios partnerystės panaikinimo, santuokos panaikinimo po gyvenimo skyrium laikotarpio) bylose taikoma Civilinio proceso kodekso 270 straipsnio 2 dalyje numatyta speciali taisyklė. Pagal šį straipsnį vietos jurisdikcijos neturintis teismas paprastai perduoda bylą vietos jurisdikciją turinčiam teismui. Remiantis Civilinio proceso kodekso 270 straipsnio 2 dalimi, santuokos nutraukimo atvejais taip būna tik tada, kai atsakovas (sutuoktinis, kurio atžvilgiu pradedamas procesas) ginčija teismo jurisdikciją. Teismo pasirinkimas pagal nutylėjimą įmanomas, jeigu visos suinteresuotosios šalys, gavusios teismo šaukimą, atvyksta ir nepareiškia jurisdikcijos nebuvimo, arba jeigu kitas sutuoktinis neatvyksta.

3 Kai byla teisinga specializuotiems teismams, kaip sužinoti, į kurį teismą reikėtų kreiptis?

Specializuotų teismų pagal Nyderlandų procesinę teisę nėra.

Paskutinis naujinimas: 08/03/2021

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teismo tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teismų tinklas, nei Europos Komisija nepriima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisykles rasite puslapyje „Teisinė informacija“.